

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพยาบาลเป็นงานที่ต้องรับผิดชอบต่อชีวิตมนุษย์ มีเป้าหมายเพื่อการดูแลสุขภาพของมนุษย์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม ให้บังเกิดผลดีต่อภาวะสุขภาพ ความมั่นคงของจิตใจและการดำรงชีวิตที่ปกติสุขอันนำสู่ความสุขสมบูรณ์ของชีวิต (สภายพยาบาล, 2553) ลักษณะงานของพยาบาลเป็นงานที่จะต้องดำเนินต่อเนื่องกันไปตลอด 24 ชั่วโมง ในลักษณะที่เป็นเวรหมุนเวียนเป็นเวรผลัด ผลัดละ 8 ชั่วโมง โดยแบ่งเป็นเวรเช้า เวรบ่าย และเวรดึก ซึ่งแตกต่างจากข้าราชการอื่น ๆ ที่ทำงานในช่วงเช้าวันจันทร์ถึงวันศุกร์ หยุดวันเสาร์ และวันอาทิตย์ ต้องเกี่ยวข้องและมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นอยู่ตลอดเวลา ต้องเผชิญกับปัญหาความทุกข์และความเจ็บป่วยของผู้รับบริการ และการปฏิบัติงานที่มีความยุ่งยากซับซ้อน ต้องประสบกับปัญหาความไม่คงที่ของสภาวะทางอารมณ์ของผู้รับบริการ ญาติ และบุคลากรในทีมสุขภาพ ซึ่งมีพื้นฐาน และพัฒนาการทางอารมณ์ที่แตกต่างกัน บางครั้งแม้เจ็บป่วยก็ไม่สามารถขาดงานได้เนื่องจากไม่มีผู้ปฏิบัติงานแทน อันเป็นผลมาจากปัญหาการขาดแคลนพยาบาล ทำให้พยาบาลต้องมีภาระงานที่มากขึ้น (ชัชวาลย์ มุ่งแสง, 2552) สภายพยาบาลได้ศึกษาการปฏิบัติงานของพยาบาลทั่วประเทศ จำนวน 1,818 คน พบว่า ลักษณะงานบริการพยาบาลที่มีความหลากหลาย และซับซ้อน ทำให้พยาบาล พบกับปัญหาในการปฏิบัติงาน คือ มีปริมาณงานมากเกินไปที่จะทำงานแต่ละอย่างให้สมบูรณ์ได้ ต้องทำการรักษาเกินความรู้ความสามารถ และขาดที่ปรึกษาในการทำงาน พยาบาลต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ เสียสละ อดทน นอกจากนี้พยาบาลยังถูกคาดหวังจากสังคมในเรื่องคุณธรรม จริยธรรม ความเสียสละ อดทน และการควบคุมอารมณ์จากภาระงาน (บุญเลิศ ช้างใหญ่, 2550) ทำให้มีความเหน็ดเหนื่อย ประกอบกับค่าตอบแทนน้อย ไม่เหมาะสมกับภาระงาน ก่อให้เกิดความเครียด และเหนื่อยหน่าย ทำให้พยาบาลมีอัตราการลาออกจากงานเพิ่มขึ้น (Gunzelmann, Hessel, Geyer, & Braehler, 1999)

พยาบาลต้องเผชิญกับสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ก่อให้เกิดความคับข้องใจ มีความกดดัน และเป็นสาเหตุของความเครียดในการทำงาน ส่งผลกระทบทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ซึ่งเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่พยาบาลควรจะได้รับพัฒนาความแข็งแกร่งของตนเอง ทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ยอมรับความเป็นจริงของการเปลี่ยนแปลงทั้งหลาย (กุลยา ตันติผลาชีวะ และสงศรี กิตติรักษัตระกูล, 2541) ความเข้มแข็งในการมองโลกจึงเป็นการรับรู้ของบุคคลอย่างเชื่อมั่นว่า ไม่ว่าจะมีความทุกข์หรือเหตุการณ์ใด ๆ เกิดขึ้น ทั้งจากตนเองหรือเกิดจาก

สิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบ ๆ ตัว ก็สามารถประเมินได้ว่าสิ่งเร้าที่เข้ามากระทบเป็นสิ่งที่สามารถเข้าใจได้ มีระบบระเบียบสามารถอธิบายได้โดยใช้เหตุผล สามารถจัดการแก้ไขได้ โดยเลือกใช้แหล่งประโยชน์อย่างเหมาะสม และประเมินว่าสิ่งเร้าที่เข้ามากระทบมีความหมาย มีความท้าทาย มีคุณค่าเพียงพอที่จะเข้าไปจัดการแก้ไขให้สำเร็จลุล่วง ซึ่งความสามารถในการเข้าใจ ความสามารถในการจัดการ และความสามารถในการให้ความหมายทั้งหมดนี้ส่งผลให้บุคคลสามารถดำรงความมีสุขภาพดี และมีความสุขสมบูรณ์ในชีวิต ความเข้มแข็งในการมองโลก จึงเป็นปัจจัยที่เอื้ออำนวยต่อการจัดการ หรือรับมือต่อสถานการณ์ที่บุคคลรับรู้ว่าจะคุกคามตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งผลที่ตามมา คือ การทำให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง สามารถยอมรับต่อสิ่งต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลง มีความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลอื่น สามารถช่วยเหลือผู้อื่นได้ดี และทำให้มีความสุขในชีวิต (ชลิกร บุญประเสริฐ, 2543; บุญใจ ศรีสถิตยัณรากร, 2550 ก; พัทรินทร์ นันทจันทร์, 2543) พยาบาลที่มีความเข้มแข็งในการมองโลกอยู่ในระดับสูงจะสามารถปรับตัว และจัดการกับสถานการณ์ต่าง ๆ ด้วยกลวิธีที่เหมาะสม สามารถจัดการให้ตนเองมีความสมดุลระหว่างงาน และชีวิตครอบครัว ทำให้ชีวิตมีความสุขสมบูรณ์ มีอารมณ์มั่นคง และมีคุณภาพชีวิตในการทำงาน (Antonovsky, 1996) แต่ถ้าพยาบาลมีความเข้มแข็งในการมองโลกอยู่ในระดับต่ำ จะมีความเบื่อหน่ายในงาน (Bjorvell, 1996) ซึ่งความเบื่อหน่ายในงานทำให้พยาบาลขาดขวัญและกำลังใจในการทำงาน ความพึงพอใจในงาน ลดลง และลาออกจากวิชาชีพได้ (Corey-Lisle, Tarzian, Coben, & Trinkoff, 1999; Shindul-Rothschild, Berry, & Long-Middleton, 1993) ความเบื่อหน่ายในงาน ทำให้บริการพยาบาลไม่มีคุณภาพ (Ludwig-Beymer, 1993; McGrath, Reid, & Boore, 1989) พยาบาลที่มีความเข้มแข็งในการมองโลกสูง จะสามารถจัดการกับความขัดแย้งได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Ray & Miller, 1994) ความเข้มแข็งในการมองโลก เป็นปัจจัยทำนายความสามารถในการปรับตัว และความสามารถในการแก้ไขปัญหาให้บรรลุผลสำเร็จ (Lewis, 1992)

สำหรับวิชาชีพการพยาบาล มีสิ่งที่สะท้อนว่าพยาบาลยังมีความเข้มแข็งในการมองโลกอยู่ในระดับต่ำ โดยมีสาเหตุสำคัญคือการขาดแคลนพยาบาล ซึ่งพยาบาลวิชาชีพเป็นบุคลากรในทีมสุขภาพกลุ่มใหญ่ที่สุดที่ให้บริการสุขภาพในหน่วยต่าง ๆ ประกอบกับกำลังคนในการผลิตที่ไม่เพียงพอกับความต้องการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพยาบาลที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะสาขา และมีแนวโน้มที่จะมีการขาดแคลนมากขึ้นในระยะ 20 ปีข้างหน้า (Berman, Snyder, Kozier, & Erb, 2008) ซึ่งจากการวิเคราะห์สถานการณ์การใช้และการกระจายกำลังคนพยาบาลวิชาชีพในปี พ.ศ. 2551 จากฐานข้อมูลสภาพพยาบาล พบว่า มีพยาบาลวิชาชีพอายุต่ำกว่า 60 ปีที่มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพที่เป็นปัจจุบันจำนวน 118,395 คน และในจำนวนนี้มีเพียงร้อยละ 79.46 ที่ทำงานบริการพยาบาล ร้อยละ 8.98 ทำงานสนับสนุนบริการ ร้อยละ 4.51 ประกอบอาชีพอื่น ร้อยละ 4.05 ทำงานด้าน

บริหารการพยาบาล ร้อยละ 3.0 ทำงานเป็นอาจารย์พยาบาล และในปัจจุบันความต้องการบริการสุขภาพของประชาชนเพิ่มขึ้นอย่างมากและรวดเร็ว พยาบาลมีภาระงานหนักมากขึ้น เสี่ยงต่อการทำงานผิดพลาด เสี่ยงต่อการแพร่กระจายเชื้อสู่ผู้ใช้บริการและบุคลากรด้านสุขภาพ เสี่ยงต่อการบาดเจ็บจากการทำงาน ความไม่ปลอดภัยในการทำงาน ไม่มีเวลาพักผ่อน โดยเฉพาะการอยู่เวร บ่าย-ดึก และวันหยุดราชการ ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตและคุณภาพบริการ เกิดความเหนื่อยหน่ายในงาน มีภาวะเครียด ขาดแรงจูงใจในงาน และลาออกจากงานมากขึ้น ทำให้พยาบาลที่ยังเหลืออยู่ในองค์กรต้องทำงานหนักขึ้น ภาครัฐไม่มีตำแหน่งข้าราชการบรรจุให้ (สภากาชาด, 2553) อัตราเงินเดือนและค่าตอบแทนมีอัตราน้อยกว่าบุคลากรในทีมสุขภาพอื่น ๆ การขาดความก้าวหน้าในงาน ขาดการได้รับการยกย่องนับถือ ตลอดจนภาระงานที่มีเพิ่มมากขึ้น ในขณะที่อัตรากำลังคนยังเท่าเดิม (กระทรวงสาธารณสุข, 2552) จึงส่งผลกระทบต่อทำให้บริการสุขภาพในทุกระดับ และถ้าพยาบาลไม่สามารถรับมือต่อสภาวะการณ์หรือสิ่งต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงนี้ได้ จะทำให้พยาบาลวิชาชีพมีความเข้มแข็งในการมองโลกอยู่ในระดับต่ำ

ปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุและประสบการณ์ชีวิต มีความเกี่ยวข้องต่อความเข้มแข็งในการมองโลก เนื่องจากอายุเป็นปัจจัยบ่งชี้ถึงวุฒิภาวะหรือความสามารถในการจัดการต่อสิ่งต่าง ๆ ของบุคคล เมื่อบุคคลมีอายุมากขึ้น จะมีความสามารถในการคิด การใช้วิจารณญาณในการไตร่ตรอง และการตัดสินใจเลือกวิถีในการเผชิญปัญหา เพราะผ่านภาวะวิกฤต มีประสบการณ์ มีพัฒนาการ ทำให้มีวุฒิภาวะสูงขึ้น (Lazarus & Folkman, 1984) และมีวิถีทางเลือกการดำเนินชีวิตที่ดีกว่าบุคคลที่อายุน้อยกว่า (ซูซัน ชิวพูนผล, 2541) ซึ่งสอดคล้องกับ อรพรรณ ลือบุญธวัชชัย (2543) ที่กล่าวว่า บุคคลที่มีพัฒนาการตามวัยที่เหมาะสมจะมีความสามารถในการปรับตัว มีความคิดริเริ่ม มีเหตุผล มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ สุขุมรอบคอบ ยอมรับความเป็นจริง มีความรับผิดชอบตอบทบาทหน้าที่ เป็นอย่างดี สามารถเผชิญปัญหาและแก้ไขปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์ ซึ่ง ภัสรา จารุสุสินธ์ (2542) ศึกษาพบว่า ผู้ที่มีอายุมากขึ้นจะมีประสบการณ์ในการเผชิญปัญหาและมีความสามารถในการแก้ปัญหาได้ดีกว่าผู้ที่มีอายุน้อย

ความสุขสมบูรณ์ เป็นปัจจัยหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับความเข้มแข็งในการมองโลกของพยาบาล และความสุขสมบูรณ์ของพยาบาลควรได้รับการพัฒนา เนื่องจากวิชาชีพพยาบาลแตกต่างไปจากวิชาชีพอื่น เพราะต้องปฏิบัติงานกับชีวิตมนุษย์โดยมุ่งช่วยเหลือบุคคล และสังคม เพื่อให้มีสุขภาพอนามัยที่สมบูรณ์ตามศักยภาพของแต่ละบุคคล การที่พยาบาลเป็นแบบอย่างที่ดีทางด้านสุขภาพ จะช่วยโน้มน้าวประชาชนให้มีพฤติกรรมสุขภาพที่ถูกต้องด้วย (พวงรัตน์ บุญญานุรักษ์, 2533) การที่บุคคลสามารถดำรงความแข็งแรง มีพฤติกรรมที่เหมาะสมด้านการป้องกันโรค สามารถแสดงออกถึงการมีส่วนร่วมในสังคม ตระหนักรู้ และยอมรับความรู้สึกรับรู้ของบุคคลในสังคม

มีพฤติกรรมที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม ประเมินสภาพอารมณ์ได้ตามความเป็นจริง มีส่วนร่วม
 กิดสร้างสรรค์ในกิจกรรม จนสามารถแลกเปลี่ยนความรู้กับบุคคลอื่นได้ มีความพึงพอใจต่อการทำงาน
 ที่รับผิดชอบในหน้าที่ ซึ่งแสดงออกถึงการมีเป้าหมายของชีวิต รวมทั้งแสดงความรู้สึกลึกซึ้งด้านค่านิยม
 ต่อชีวิตและธรรมชาติ โดยมุ่งพัฒนาชีวิตและรักษาสมดุลด้านต่าง ๆ อย่างมีระบบ ตลอดจนเป็น
 แบบอย่างที่ดีต่อบุคคลอื่นในสังคม การคงไว้ซึ่งความสุขสมบูรณ์สูงในชีวิต จะช่วยให้บุคคลมีชีวิต
 ที่มีความสุขและมีความหมายมากขึ้น แต่ถ้ามีระดับความสุขสมบูรณ์ที่ต่ำก็จะส่งผลกระทบต่อชีวิต
 ของบุคคลนั้นในทางตรงกันข้าม ระดับความสุขสมบูรณ์สูงสามารถช่วยให้บุคคลประสบ
 ความสำเร็จในเป้าหมายที่วางไว้ได้ (Edlin & Golanty, 1992) จึงเป็นหน้าที่ของผู้บริหาร จะต้อง
 บำรุงรักษาบุคลากรพยาบาลให้ปฏิบัติงานในองค์การอย่างมีความสุข โดยคำนึงถึงความสุขสมบูรณ์
 ของพยาบาล จากงานวิจัยของ Nancy (1992) พบว่า พนักงานที่ได้รับการส่งเสริมความสุขสมบูรณ์
 มีผลต่อจิตใจ และสุขภาพของพนักงาน ลดอัตราการลาออก การขาดงาน ลดค่าใช้จ่ายเรื่องการรักษา
 พยาบาล นอกจากนี้มีงานวิจัยของ Don (1999) ยังสนับสนุน การส่งเสริมความสุขสมบูรณ์ ว่าทำให้
 พนักงานมีความรู้สึกในทางบวกกับองค์การที่ทำงานอยู่ และมีการศึกษาในกลุ่มของพยาบาลพบว่า
 ความเข้มแข็งในการมองโลกมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสุขสมบูรณ์ของพยาบาลวิชาชีพ
 โรงพยาบาลรัฐกรุงเทพมหานคร (ปีติมา ฉายโอกาส, 2546)

การเสริมสร้างพลังอำนาจ เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับความเข้มแข็งในการมองโลก
 ของบุคคล และเป็นปัจจัยที่สำคัญสำหรับความสำเร็จขององค์การ ที่ผู้บริหารการพยาบาลต้อง
 คำนึงถึง เพราะบุคลากรทางการพยาบาลเป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญ และมีจำนวนมากที่สุด
 ขององค์การ เมื่อมีภาวะขาดแคลนจึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาศักยภาพ ให้สามารถปฏิบัติงาน
 ได้อย่างเต็มศักยภาพ เหมาะสมตามความต้องการ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ พัทธนันท์
 พูลละเอียด (2550) พบว่า การได้รับการเสริมสร้างพลังอำนาจมีความสัมพันธ์ทางบวกระดับ
 ปานกลางกับความเข้มแข็งในการมองโลกของพยาบาลวิชาชีพ และจากการทบทวนวรรณกรรม
 พบว่า การเสริมสร้างพลังอำนาจมีลักษณะคล้ายกับการสนับสนุนทางสังคม (Social Support)
 ที่ทำให้บุคคลมีความเข้มแข็งในการมองโลก (Antonovsky, 1996) นอกจากนี้การสนับสนุนจาก
 ผู้บังคับบัญชา และจากเพื่อนร่วมงาน มีความสัมพันธ์กับความเข้มแข็งในการมองโลก (พัชรพร
 แจ่มแจ้ง, 2546)

พยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลชุมชน ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีภาระงานเพิ่มมากขึ้น ทั้งจาก
 ปริมาณผู้รับบริการและความรุนแรงของการเจ็บป่วย เนื่องจากผลกระทบของการอพยพแรงงาน
 ข้ามชาติที่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น (ชัชวาลย์ มุ่งแสง, 2552) กอปรกับในสถานการณ์ปัจจุบันที่มีภาวะ
 การแข่งขันทางการตลาดสุขภาพที่สูงขึ้น การเน้นการบริการที่มีคุณภาพสูง ผู้รับบริการมี

ความพึงพอใจและเสียค่าใช้จ่ายน้อย (กองบรรณาธิการ คมชัดลึก, 2553) ทำให้บทบาทของพยาบาลในระบบบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก พยาบาลต้องปรับบทบาทหลายด้าน แต่เนื่องจากความจำกัดของบุคลากรทำให้ภาระงานเดิมของพยาบาลไม่ได้ลดลง หากแต่จะเพิ่มภาระความรับผิดชอบมากขึ้นจากเดิม และถ้าไม่ได้รับการเตรียมพร้อมอย่างดี ก็จะทำให้พยาบาลเกิดความเครียดและอาจจะละทิ้งวิชาชีพการพยาบาลได้ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ (Luckmann & Sorensen, 1978 อ้างถึงใน ชัชวาลย์ มุ่งแสง, 2552) ได้กล่าวว่า การประกอบอาชีพที่มีความรับผิดชอบสูงหรือมีความจำเอย่อมเป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดความเครียดและมีอาการแสดงต่าง ๆ เช่น ความคับข้องใจ โกรธง่าย เจ็บป่วยบ่อย ๆ การแก้ปัญหาช้าลง ละทิ้งงาน เป็นต้น

นอกจากนี้รูปแบบของการบริหารจัดการภายในโรงพยาบาลชุมชนเขตภาคตะวันออก แต่ละแห่งมีการปรับเปลี่ยนเพื่อให้สอดคล้องกับสถานะแวดล้อมทางด้านสุขภาพที่เปลี่ยนแปลงไป และในภาวะปัจจุบันพยาบาลไม่เพียงแต่ทำหน้าที่ในการดูแลรักษาประชาชน แต่ต้องอำนวยความสะดวกและสร้างผลประโยชน์ทางด้านสุขภาพให้กับประชาชนให้ได้มากที่สุด โดยต้องมีการสร้างภารกิจที่ทำให้ประชาชนอยู่อย่างมีสุขภาพที่ดี และเพื่อให้การทำงานเกิดประสิทธิผล ต้องมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างชุมชนและพยาบาล มีการสื่อสารกันให้แต่ละฝ่ายได้เข้าใจตรงกัน และทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ การให้บริการทางการแพทย์ต้องปฏิบัติตามให้เปลี่ยนจากการตั้งรับ เป็นการรุกเพื่อสร้างกำแพงป้องกันความเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้นจากการบริโภคนิยมความจำเป็น โดยใช้การสื่อสารเป็นสื่อในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพของประชาชน (Thaihealth, 2010) พยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลชุมชนต้องเผชิญกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ต้องมีภาระงานที่มากขึ้น แต่ค่าตอบแทนยังเท่าเดิม ทำให้เกิดความเบื่อหน่ายในงานเพิ่มขึ้น (ชัชวาลย์ มุ่งแสง, 2552) ซึ่งจากการศึกษาทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเข้มแข็งในการมองโลกของพยาบาลวิชาชีพ ยังไม่พบว่ามีการศึกษาความเข้มแข็งในการมองโลกของพยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลชุมชน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความเข้มแข็งในการมองโลกของพยาบาลวิชาชีพ และปัจจัยที่เกี่ยวข้องในโรงพยาบาลชุมชนสังกัดกระทรวงสาธารณสุขในเขตภาคตะวันออก เพื่อนำข้อมูลมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาความเข้มแข็งในการมองโลก ของพยาบาลวิชาชีพต่อไป

คำถามในการวิจัย

1. ความสุขสมบูรณ์ การเสริมสร้างพลังอำนาจ และความเข้มแข็งในการมองโลกของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลชุมชนสังกัดกระทรวงสาธารณสุขในเขตภาคตะวันออก เป็นอย่างไร

2. ปัจจัยส่วนบุคคล ความสุขสมบูรณ์ และการเสริมสร้างพลังอำนาจ มีความสัมพันธ์กับความเข้มแข็งในการมองโลกของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลชุมชนสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หรือไม่ อย่างไร

3. ปัจจัยส่วนบุคคล ความสุขสมบูรณ์ และการเสริมสร้างพลังอำนาจ สามารถร่วมกันพยากรณ์ความเข้มแข็งในการมองโลกของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลชุมชนสังกัดกระทรวงสาธารณสุขในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หรือไม่ อย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสุขสมบูรณ์ การเสริมสร้างพลังอำนาจ และความเข้มแข็งในการมองโลกของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลชุมชนสังกัดกระทรวงสาธารณสุขในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยส่วนบุคคล ความสุขสมบูรณ์ และการเสริมสร้างพลังอำนาจ กับความเข้มแข็งในการมองโลกของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลชุมชนสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
3. เพื่อศึกษาตัวแปรที่ร่วมกันพยากรณ์ ความเข้มแข็งในการมองโลกของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลชุมชนสังกัดกระทรวงสาธารณสุขในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

สมมติฐานการวิจัย

จากแนวคิดเรื่องความเข้มแข็งในการมองโลก (Sense of Coherence) ซึ่งเป็นมโนทัศน์ในรูปแบบจำลองทางสุขภาพซาลูโตเจนิค (The Salutogenic Model of Health) ของ Antonovsky (1991) ที่กล่าวว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการดำรงภาวะสุขภาพและความผาสุกในชีวิตในขณะที่ยังคงอยู่ในสถานการณ์ที่คุกคามหรือเป็นปัญหา จะมีการตอบสนองต่อปัญหาที่เกิดขึ้นแตกต่างกันในแต่ละบุคคลโดยอาศัยแหล่งประโยชน์ (Generalized Resistance Resources: GRRs) มาใช้ในการเผชิญปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสม และความเข้มแข็งในการมองโลกเป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญที่จะช่วยให้บุคคลประสบความสำเร็จเมื่อต้องเผชิญหรือจัดการกับปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิต จากการศึกษาทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวกับความเข้มแข็งในการมองโลกพบว่ามีปัจจัยที่ส่งเสริมความเข้มแข็งในการมองโลกของแต่ละบุคคลมีอยู่หลายปัจจัยดังรายละเอียดต่อไปนี้

อายุ จากการศึกษ พบว่า อายุเป็นตัวแปรพยากรณ์ตัวหนึ่งของความเข้มแข็งในการมองโลกที่เริ่มพัฒนาดังแต่แรกเกิด ซึ่งในวัยทารกและวัยเด็ก เป็นช่วงวัยที่มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลในสังคมน้อย และเผชิญกับสิ่งเร้าที่ค่อนข้างซ้ำซาก ทำให้ความเข้มแข็งในการมองโลกอยู่ในระดับต่ำ เมื่อเข้าสู่ช่วงวัยรุ่นเป็นช่วงวัยที่มีการสร้างสัมพันธภาพกับบุคคลในสังคม และเผชิญกับสิ่งเร้าที่หลากหลาย

รวมทั้งมีประสบการณ์ชีวิตที่มากขึ้น มีผลทำให้ความเข้มแข็งในการมองโลกของวัยรุ่นสูงกว่าในวัยเด็ก เมื่อเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ ซึ่งอยู่ในช่วงวัยทำงานหารายได้เลี้ยงชีพ การทำงานในชีวิตประจำวันที่ต้องเผชิญกับปัญหาที่ซับซ้อนและหลากหลายรูปแบบมากกว่าในช่วงวัยรุ่น ทำให้ความเข้มแข็งในการมองโลกในวัยผู้ใหญ่มีพัฒนาการเพิ่มมากขึ้น (บุญใจ ศรีสถิตยัณราภูร, 2550 ก, Antonovsky, 1987, 1991) ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อพัฒนาการของความเข้มแข็งในการมองโลก คือ อายุ (Antonovsky & Sagy, 1989) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ อรพรรณ ถือนุญชวัชชัย (2543) ที่กล่าวว่าบุคคลที่มีพัฒนาการตามวัยที่เหมาะสม จะมีความสามารถในการปรับตัว มีความคิดริเริ่ม มีเหตุผล มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ สุขุมรอบคอบ ยอมรับความเป็นจริง มีความรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่เป็นอย่างดี สามารถเผชิญปัญหาและแก้ไขปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์

ประสบการณ์การปฏิบัติงาน เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อความเข้มแข็งในการมองโลก ลักษณะงานของวิชาชีพพยาบาลเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับชีวิตมนุษย์ ต้องเผชิญกับภาวะวิกฤติของผู้ใช้บริการ และสถานการณ์ที่ตึงเครียดต่าง ๆ ต้องตัดสินใจแก้ไขปัญหาที่ซับซ้อน Hackman and Oldham (1980) จากการศึกษาของ Kivimaki, Kalimo, and Toppinen (1998) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งในการมองโลกของพนักงานชายในโรงงานอุตสาหกรรม พบว่า ปัจจัยทางด้านลักษณะงานมีส่วนที่ทำให้ระดับความเข้มแข็งในการมองโลกของพนักงานชายสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ พัทธพร แจ่มแจ้ง (2546) พบว่า ปัจจัยทางด้านลักษณะงานมีความสัมพันธ์กับความเข้มแข็งในการมองโลกของพยาบาลประจำการ

ความสุขสมบูรณ์ เป็นการเสริมสร้างให้บุคคลสามารถทำหน้าที่ของตนได้อย่างเต็มศักยภาพ มีการพัฒนาทั้ง 6 ด้านตามแนวคิดของ Hettler (1987) ซึ่งมีองค์ประกอบ 6 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านสังคม ด้านอารมณ์ ด้านสติปัญญา ด้านการอาชีพ และด้านจิตวิญญาณและจริยธรรม เป็นปัจจัยหนึ่งที่สามารถพยากรณ์ความเข้มแข็งในการมองโลกได้ และจากการศึกษาของ ปิติมา ฉายโอกาส (2546) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ความเข้มแข็งในการมองโลก การสนับสนุนทางสังคม กับความสุขสมบูรณ์ของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลรัฐกรุงเทพมหานคร พบว่า ค่าเฉลี่ยความสุขสมบูรณ์ของพยาบาลวิชาชีพ อยู่ระดับปานกลาง

การเสริมสร้างพลังอำนาจ (Empowerment) คือ การรับรู้ของพยาบาลถึงการได้รับการสนับสนุนจากคณะกรรมการหรือผู้บริหาร ให้สามารถปฏิบัติงานให้สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายตามองค์ประกอบต่อไปนี้ 1) การได้รับอำนาจ 3 ด้าน คือ การได้รับทรัพยากร การได้รับการสนับสนุน และการได้รับข้อมูลข่าวสาร และ 2) การได้รับโอกาส 3 ด้าน คือ การได้รับความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน การได้รับการเพิ่มพูนทักษะความสามารถ การได้รับการยกย่องชมเชยและการยอมรับ ซึ่งการเสริมสร้างพลังอำนาจมีลักษณะคล้ายกับการสนับสนุนทางสังคม (Social Support) และจาก

การทบทวนวรรณกรรมพบว่า การสนับสนุนจากครอบครัว ทำให้บุคคลมีความเข้มแข็งในการมองโลก (Antonovsky, 1996) การสนับสนุนจากผู้บังคับบัญชา และจากเพื่อนร่วมงานมีความสัมพันธ์กับความเข้มแข็งในการมองโลก (พัชรพร แจ่มแจ้ง, 2546) จากการศึกษาของ พัทธนันท์ พูลละเอียด (2550) พบว่า การได้รับการเสริมสร้างพลังอำนาจมีความสัมพันธ์ทางบวกระดับปานกลางกับความเข้มแข็งในการมองโลกของพยาบาลวิชาชีพ

จากเหตุผลดังกล่าว พบว่า บุคคลที่มีความเข้มแข็งในการมองโลกสูงจะมีความสุขในชีวิตสูง สามารถดำรงความมีสุขภาพดี วิตกกังวลน้อยกว่าบุคคลที่มีความเข้มแข็งในการมองโลกต่ำ ประกอบกับอายุที่มากขึ้น และประสบการณ์ที่สั่งสมมา ทำให้บุคคลมีแบบแผนการดำเนินชีวิตที่มีความสุขสมบูรณ์มากขึ้น รวมทั้งบุคคลที่ได้รับการเสริมสร้างพลังอำนาจหรือบุคคลที่ได้รับการสนับสนุนทางสังคมโดยได้รับการดูแลเอาใจใส่ที่ดีจากคนรอบข้าง จะมีความสุขทั้งทางกายและทางใจ ทำให้มีความเข้มแข็งในการมองโลกสูงขึ้น ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า อายุ ประสบการณ์ การปฏิบัติงาน ความสุขสมบูรณ์ และการเสริมสร้างพลังอำนาจมีความสัมพันธ์กับความเข้มแข็งในการมองโลกทั้งสิ้น

จากแนวเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานการวิจัย ดังนี้

1. ปัจจัยส่วนบุคคล ความสุขสมบูรณ์ และการเสริมสร้างพลังอำนาจ มีความสัมพันธ์กับความเข้มแข็งในการมองโลกของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลชุมชนสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
2. ปัจจัยส่วนบุคคล ความสุขสมบูรณ์ และการเสริมสร้างพลังอำนาจ สามารถร่วมกันพยากรณ์ความเข้มแข็งในการมองโลกของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลชุมชนสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตในการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมองโลกอย่างเข้มแข็งของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลชุมชนสังกัดกระทรวงสาธารณสุขในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีดังนี้

1. ประชากร คือ พยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในกลุ่มการพยาบาลโรงพยาบาลชุมชน สังกัดกระทรวงสาธารณสุขในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในปี พ.ศ. 2552 จำนวน 8 จังหวัด ได้แก่ ชลบุรี จันทบุรี ฉะเชิงเทรา ปราจีนบุรี นครนายก ระยอง ตราด และสระแก้ว จำนวน 2,087 คน
2. กลุ่มตัวอย่าง คือ พยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในกลุ่มการพยาบาลโรงพยาบาลชุมชน สังกัดกระทรวงสาธารณสุขในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไปจนถึงปัจจุบัน ในปี พ.ศ. 2552 ด้วยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling) เป็นจำนวนทั้งสิ้น 336 คน

3. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วย

3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่

3.1.1 ปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย อายุ ประสบการณ์การปฏิบัติงาน

3.1.2 ความสุขสมบูรณ์ของพยาบาลวิชาชีพ ประกอบด้วย ด้านร่างกาย ด้านการมีส่วนร่วมในสังคม ด้านการจัดการกับอารมณ์ ด้านสติปัญญา ด้านการอาชีพ ด้านจิตวิญญาณและจริยธรรม

3.1.3 การเสริมสร้างพลังอำนาจ ประกอบด้วย การได้รับอำนาจ 3 ด้าน คือ การได้รับข้อมูลข่าวสาร การได้รับการส่งเสริมความสำเร็จ การได้รับการอำนวยความสะดวก ด้านทรัพยากร และการได้รับโอกาส 3 ด้าน คือ การได้รับความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน การได้รับการเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถและทักษะ การได้รับการยกย่องชมเชยและการยอมรับ

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความเข้มแข็งในการมองโลก

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ความเข้มแข็งในการมองโลก (Sense of Coherence: SOC) หมายถึง การรับรู้ของพยาบาลวิชาชีพ ในความสามารถที่แสดงถึงความเข้าใจสิ่งเร้าที่กระทบต่อวิถีชีวิต การอธิบายสาเหตุและผลของสิ่งเร้า การคิดค้นวิธีการจัดการกับสิ่งเร้า และมีแรงจูงใจในการจัดการสิ่งเร้า สามารถปรับตัวต่อสถานการณ์และปัญหาที่เผชิญ และการจัดการกับความเครียดได้ด้วยตนเอง มีองค์ประกอบ 3 ด้าน คือ

1.1 ความสามารถในการเข้าใจสิ่งเร้า (Comprehensibility) หมายถึง การรับรู้สิ่งเร้าที่มีผลกระทบต่อวิถีชีวิตเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างมีเหตุผล มีระบบและมีโครงสร้างที่แน่นอน

1.2 ความสามารถในการบริหารจัดการ (Manageability) หมายถึง การคิดค้นวิธีจัดการกับสิ่งเร้าที่กระทบต่อวิถีชีวิตอย่างเหมาะสมให้บรรลุผลสำเร็จตามที่ต้องการ

1.3 ความสามารถในการให้ความหมาย (Meaningfulness) หมายถึง การรับรู้สิ่งเร้าที่เข้ามากระทบต่อวิถีชีวิต เป็นสิ่งที่ท้าทายความสามารถ เป็นประสบการณ์ตรงที่มีคุณค่าเหมาะแก่การจัดการให้บรรลุผลสำเร็จได้

2. ความสุขสมบูรณ์ หมายถึง การรับรู้ของพยาบาลวิชาชีพที่มีองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชีวิตทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา การงานอาชีพ และจิตวิญญาณที่เน้นให้เห็นถึงความสำคัญของการรักษาความสมดุลด้านต่าง ๆ ของชีวิตอย่างมีระบบ ประกอบด้วย 6 ด้าน คือ

2.1 ด้านร่างกาย หมายถึง การรับรู้ของพยาบาลวิชาชีพที่มีต่อการปฏิบัติของตนเอง เพื่อการมีสุขภาพที่ดี โดยการรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ ออกกำลังกายสม่ำเสมอ มีการป้องกันภัย มีการป้องกันความเสี่ยงจากการใช้ยา การป้องกันจากสภาพแวดล้อมที่ก่อให้เกิดอันตรายและการป้องกันโรค

2.2 ด้านการมีส่วนร่วมในสังคม หมายถึง การรับรู้ของพยาบาลวิชาชีพที่มีต่อการปฏิบัติของตนเองในการมีปฏิสัมพันธ์กับชุมชน การพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน การเสียสละเพื่อชุมชน

2.3 ด้านการจัดการกับอารมณ์ หมายถึง การรับรู้ของพยาบาลวิชาชีพที่มีต่อการปฏิบัติของตนเองในการควบคุมหรือแสดงอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม และรับผิดชอบต่อสิ่งที่ตนเองกระทำ

2.4 ด้านสติปัญญา หมายถึง การรับรู้ของพยาบาลวิชาชีพที่มีต่อการปฏิบัติของตนเอง ในด้านการใช้ทรัพยากร ในการพัฒนาศักยภาพของตนเอง พัฒนาความรู้ความสามารถทางสติปัญญา และติดตามความเคลื่อนไหวทางสังคมอยู่เสมอ รวมทั้งพัฒนาทักษะในทุก ๆ ด้าน

2.5 ด้านการอาชีพ หมายถึง การรับรู้ของพยาบาลวิชาชีพที่มีต่อการปฏิบัติงานของตนเองในการมีความรู้สึกที่ดี มีความสุขกับงาน มีทักษะในการคิดแก้ไขปัญหาในทางที่สร้างสรรค์

2.6 ด้านจิตวิญญาณและจริยธรรม หมายถึง การรับรู้ของพยาบาลวิชาชีพที่มีต่อการปฏิบัติของตนเองในการมีอุดมการณ์ในชีวิต การใช้ชีวิตอย่างมีสติ เป็นตัวของตัวเอง รู้จักแบ่งเวลา ขอมรับคำนิยามและความเชื่อของผู้อื่น

3. การเสริมสร้างพลังอำนาจ หมายถึงการรับรู้ของพยาบาลวิชาชีพ ในการได้รับการสนับสนุนจากหัวหน้าหรือผู้ป้วยในด้านการได้รับอำนาจ 3 ด้าน คือ การได้รับข้อมูลข่าวสาร การได้รับการส่งเสริมความสำเร็จ การได้รับการอำนวยความสะดวกด้านทรัพยากร และการได้รับโอกาส 3 ด้าน คือ การได้รับความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน การได้รับการเพิ่มพูนความรู้ความสามารถและทักษะ การได้รับการยกย่องชมเชยและการยอมรับ ตามทฤษฎีการเสริมสร้างพลังอำนาจของ Kanter (1977)

3.1 การได้รับอำนาจ หมายถึง การที่หัวหน้าหรือผู้ป้วยได้ให้พลังผลักดันแก่พยาบาลวิชาชีพ ให้สามารถปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของตนอย่างเต็มที่และบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย พลังผลักดันดังกล่าวประกอบด้วย

3.1.1 การได้รับการอำนวยความสะดวกด้านทรัพยากร หมายถึง การได้รับสิ่งสนับสนุน และสิ่งเอื้ออำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงาน ได้แก่ เงินทุน เวลา บุคลากร วัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อให้งานบรรลุเป้าหมาย

3.1.2 การได้รับการส่งเสริมความสำเร็จ หมายถึง การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงาน องค์กร หรือผู้บังคับบัญชา ด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น ได้รับการยอมรับในความสามารถและได้รับการเอื้ออำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานให้สำเร็จลุล่วง ตลอดจนได้รับการส่งเสริมในด้านสัมพันธภาพระหว่างบุคคล

3.1.3 การได้รับข้อมูลข่าวสาร หมายถึง การได้รับข่าวสาร หรือข้อมูลความรู้ต่าง ๆ ความเคลื่อนไหวภายในหน่วยงาน องค์กร และภายนอกองค์กร มีแหล่งข้อมูลข่าวสารที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานและการตัดสินใจ รวมถึงการได้รับข้อมูลย้อนกลับเพื่อพัฒนาการปฏิบัติงานให้ดียิ่งขึ้น

3.2 การได้รับโอกาส หมายถึง การได้รับโอกาสจากผู้บังคับบัญชาในการที่จะเติบโตพัฒนา และมีความก้าวหน้าในการปฏิบัติงานในทิศทางที่ดีขึ้น รวมทั้งโอกาสในการเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ ความสามารถของผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งการได้รับโอกาสแบ่งเป็น 3 ด้าน คือ

3.2.1 การได้รับความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน หมายถึง การได้เลื่อนตำแหน่ง หน้าที่การงานสูงขึ้น ได้รับการพิจารณาความดีความชอบอย่างยุติธรรม ได้รับผิดชอบงานที่ย่างก้าวซับซ้อน ทำลายความสามารถ มีโอกาสเลือกปฏิบัติงานในแผนกที่ตนชอบและถนัด

3.2.2 การได้รับการเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถและทักษะ หมายถึง การได้เข้าร่วมประชุมวิชาการ อบรม สัมมนา ศึกษาดูงาน ศึกษาค้นคว้าต่อเนื่อง ได้ฝึกปฏิบัติและเรียนรู้งานที่ย่างก้าวซับซ้อนมากขึ้น

3.2.3 การได้รับการยกย่องชมเชยและการยอมรับ หมายถึง การได้รับคำยกย่องชมเชย รางวัล การยอมรับในความสามารถจากผู้บังคับบัญชา

4. ปัจจัยส่วนบุคคล หมายถึง คุณลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคลของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลชุมชนสังกัดกระทรวงสาธารณสุขในเขตภาคตะวันออกเฉียงใต้

4.1 อายุ หมายถึง ระยะเวลาตั้งแต่เกิดจนถึงปัจจุบัน โดยนับจำนวนเต็มเป็นปี

4.2 ประสบการณ์การปฏิบัติงาน หมายถึง จำนวนระยะเวลารวมเป็นปีที่ปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพในฐานะที่เป็นพยาบาล โดยมีระยะเวลาการปฏิบัติงานตั้งแต่จบการศึกษาทางการพยาบาล นับตั้งแต่ประกาศนียบัตรพยาบาลระดับต้น และมีการศึกษาต่อเนื่องจนเป็นพยาบาลวิชาชีพ จนถึงปัจจุบัน

5. พยาบาลวิชาชีพ หมายถึง พยาบาลประจำการที่สำเร็จการศึกษาในระดับประกาศนียบัตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตปริญญาตรี พยาบาลศาสตรบัณฑิตหรือสูงกว่า และได้ขึ้นทะเบียนพร้อมทั้งได้รับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ชั้นหนึ่ง ปฏิบัติงานในกลุ่มงานการพยาบาลโรงพยาบาลชุมชนสังกัดกระทรวงสาธารณสุขในเขตภาคตะวันออกเฉียงใต้ 1 ปีขึ้นไป

จนถึงปัจจุบัน

6. โรงพยาบาลชุมชนในเขตภาคตะวันออก หมายถึง โรงพยาบาลในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขมีขนาด 10 เตียง ขึ้นไป ไม่เกิน 120 เตียง ที่ตั้งอยู่ในจังหวัดทางภาคตะวันออก ซึ่งประกอบด้วยจังหวัดชลบุรี จันทบุรี ฉะเชิงเทรา ปราจีนบุรี นครนายก ระยอง ตราด และสระแก้ว

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

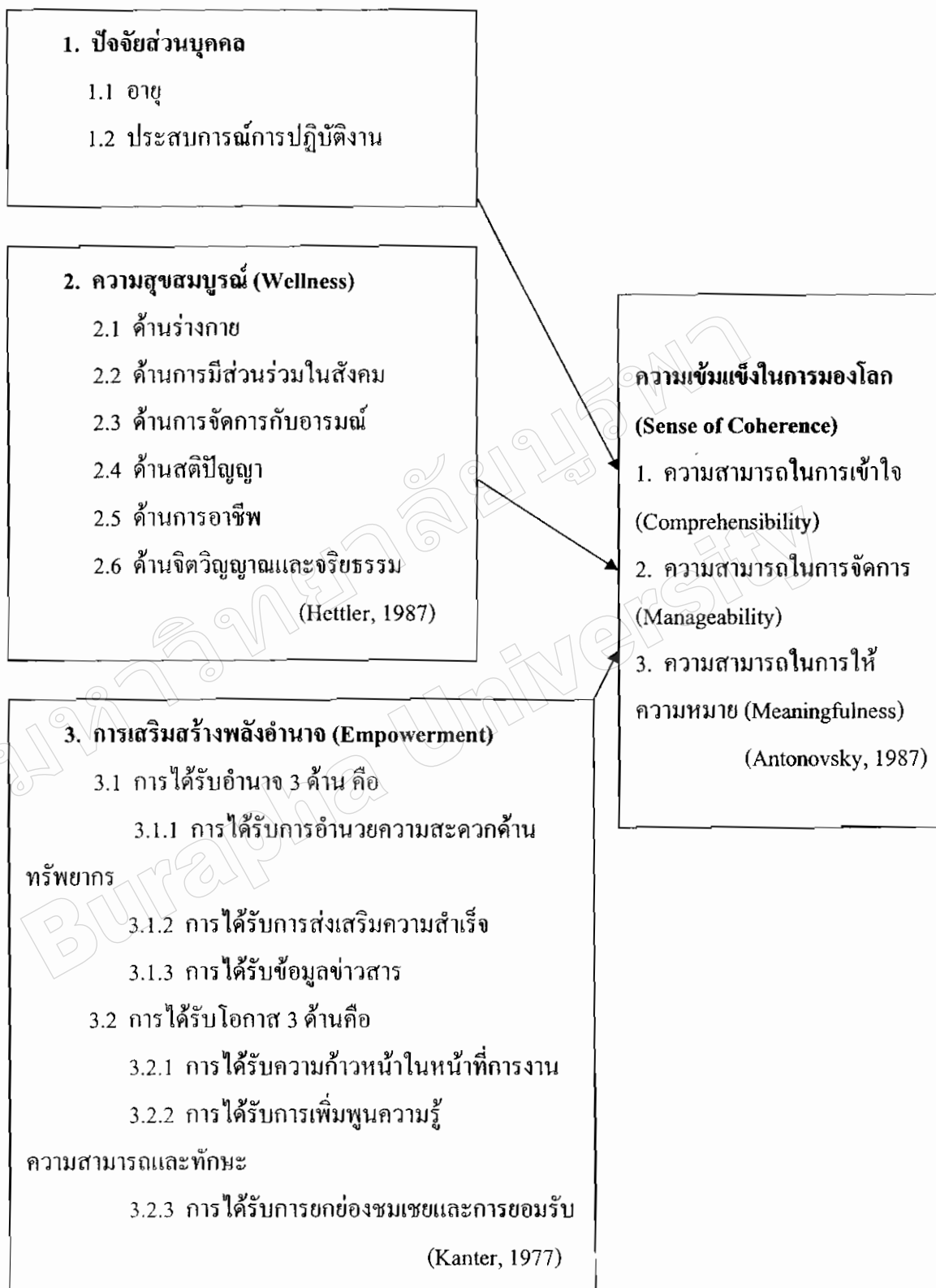
เพื่อใช้เป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารการพยาบาล ในการวางแผนปรับปรุงพัฒนาบุคลากร ส่งเสริมและพัฒนาความเข้มแข็งในการมองโลก โดยคำนึงถึงความสุขสมบูรณ์ และการเสริมสร้างพลังอำนาจให้แก่พยาบาลวิชาชีพ ส่งผลให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีความสุขและมีประสิทธิภาพ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้แนวคิดความเข้มแข็งในการมองโลก (Sense of Coherence) ภายใต้กรอบแนวคิดทฤษฎีความผาสุก (The Salutogenic Model of Health) ของ Antonovsky (1987) ซึ่งมีองค์ประกอบ 3 ด้าน คือ ด้านความสามารถในการเข้าใจ ด้านความสามารถในการจัดการ และด้านความสามารถในการให้ความหมาย โดยมุ่งศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะสุขภาพและความสุขสมบูรณ์ในชีวิตของพยาบาล ที่ต้องเผชิญกับภาวะวิกฤตและสถานการณ์ที่ตึงเครียดต่าง ๆ ของผู้รับบริการ ญาติ และผู้ร่วมวิชาชีพอื่น ๆ โดยแต่ละคนจะมีการรับรู้ มีความสามารถปรับตัวและจัดการกับสถานการณ์ต่าง ๆ โดยใช้กลวิธีที่เหมาะสมที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับแหล่งด้านทานทั่วไป เช่น อายุ มีผลให้บุคคลมีพัฒนาการตามวัยที่แตกต่างกัน ประสบการณ์การปฏิบัติงาน ก็ส่งผลให้บุคคลมีความสามารถในการคิดและวิเคราะห์ได้ไม่เท่ากัน การพัฒนาชีวิตด้านความสุขสมบูรณ์ทั้ง 6 ด้าน ก็มีผลต่อการรับรู้ถึงความสามารถที่บุคคลแต่ละคนจะแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและสถานการณ์ที่เผชิญอยู่ในปัจจุบันได้อย่างมีความสุขที่แตกต่างกัน แหล่งประโยชน์จากภายนอกที่บุคคลมีต่างกัน ตามความต่างของการได้รับการเสริมสร้างพลังอำนาจทั้ง 3 ด้าน ก็ส่งผลให้บุคคลมีมุมมองต่อสิ่งที่เผชิญแตกต่างกัน สิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยที่ทำให้บุคคลประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวในการจัดการกับสิ่งที่ก่อให้เกิดความเครียดแตกต่างกัน และพยาบาลก็เป็นบุคคลที่ต้องส่งเสริมให้มีความเข้มแข็งในการมองโลกเพื่อให้พยาบาลสามารถปรับตัวและจัดการกับสถานการณ์วิกฤต สามารถแก้ไขปัญหาโดยใช้กลวิธีที่เหมาะสม สามารถจัดการตนเองให้มีความสมดุลระหว่างงาน และชีวิตครอบครัว จะทำให้ชีวิตมีความผาสุก มีอารมณ์มั่นคง และมีคุณภาพชีวิตการทำงาน (Antonovsky, 1996) ความเข้มแข็งในการมองโลกเป็นปัจจัยทำนายความสามารถในการปรับตัวและความสามารถในการแก้ไขปัญหาให้สำเร็จลุล่วงของพยาบาล

วิชาชีพได้

กรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้จากการทบทวนงานวิจัยที่ผ่านมาเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความเข้มแข็งในการมองโลก ซึ่งได้แก่ ปัจจัยด้านอายุ ประสบการณ์การปฏิบัติงาน ความสุขสมบูรณ์และการเสริมสร้างพลังอำนาจกับความเข้มแข็งในการมองโลกของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลชุมชน สังกัดกระทรวงสาธารณสุขในเขตภาคตะวันออกเฉียงใต้โดยศึกษาความเข้มแข็งในการมองโลกจากแนวคิดของ Antonovsky (1987) ความสุขสมบูรณ์ของพยาบาลวิชาชีพจากแนวคิดของ Hettler (1987) และการเสริมสร้างพลังอำนาจจากแนวคิดของ Kanter (1977) โดยมีกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย